

Звіт
про завершення III (формувального) етапу
дослідно-експериментальної роботи за темою «Модель навчального
закладу у формуванні національно-патріотичної особистості гімназиста»
на базі комунального закладу освіти «Навчально-виховний комплекс №
131 «загальноосвітній навчальний заклад I ступеня – гімназія»
Дніпровської міської ради

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2015 року № 38 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі комунального закладу освіти «Навчально-виховний комплекс № 131 «загальноосвітній навчальний заклад I ступеня – гімназія» Дніпропетровської міської ради проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Модель навчального закладу у формуванні національно-патріотичної особистості гімназиста».

Метою III (формувального) етапу експерименту було здійснити апробацію Концепції та моделі виховної системи навчального закладу у формуванні національно-патріотичної особистості гімназиста, провести апробацію розробленого навчально-методичного забезпечення з проблеми експерименту, презентувати здобутки науково-методичної роботи за проблемою експерименту, апробувати результати дослідно-експериментальної роботи на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах-практикумах.

Педагогічний колектив НВК №131 протягом III (формувального) етапу спрямував зусилля на забезпечення впровадження Концепції та моделі виховної системи навчального закладу у формуванні національно-патріотичної особистості гімназиста шляхом впровадження інноваційних виховних технологій національно-патріотичного виховання та взаємодії 3-х основних структурних компонентів закладу освіти: освітнього, управлінського, соціально-психологічного.

Апробація Концепції та моделі виховної системи НВК на III (формувальному) етапі експерименту полягала в організації та забезпеченні процесу виховання і впливу освітнього та виховного середовища на формування громадянських, соціальних та морально-етичних компетентностей гімназистів. Ці завдання реалізувалися педагогічним колективом у процесі урочної діяльності, в позакласних заходах, співпраці з батьківською громадськістю та громадськими організаціями, активною участю учнів НВК у творчих та інтелектуальних конкурсах національно-патріотичного спрямування. Головною домінантою національно-патріотичного виховання дітей та молоді в нашому закладі є формування в особистості ціннісного ставлення до суспільства, держави та самої себе; відчуття своєї належності до України; усвідомлення єдності власної долі з долею своєї країни; активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції; виховання загальнолюдських моральних цінностей.

Проведений аналіз змісту освітніх програм, структури навчального закладу, його діяльності, визначення типу програм і шляхів їх упровадження, форм організації педагогічного процесу, методів навчання і виховання дав змогу окреслити програмне забезпечення, яке з позицій експерименту визначає закономірності зумовленості педагогічного процесу формування національно-патріотичної особистості гімназиста, розвитку громадянської позиції та громадянського обов'язку та управління цим процесом. Зміст освіти учнів НВК визначається Державним стандартом та конструюється змістовими лініями: людина в історії, цінності в житті людини і суспільства, людина і культура, участь громадян у соціально-політичному житті, людина-суспільство і держава, які поширюються на всі предмети, позакласну, виховну і громадську діяльність.

Особлива роль у формуванні національно-патріотичних почуттів дітей відводиться українській мові та літературі, оскільки мова та література є могутнім джерелом національної духовності. У процесі вивчення української мови найважливіше місце посідає формування пошани й любові до рідного слова. Учителі української мови, широко застосовуючи нові методи й форми проведення уроків, ставлять перед собою завдання зберегти духовність, національну своєрідність, патріотизм, гідність, любов до мистецтва, відчуття прекрасного. Учитель Проскурня В.М. працює з учнями за стратегією «Читач – лідер», широко застосовуючи сучасні методи та прийоми: створення рекламних слоганів для книг та авторів, бук трейлери, літературно-мистецькі дослідження, фотоновели, асоціативні кросворди, інтелектуальні карти тощо. Результативність такої роботи підтверджується й участю в обласному конкурсі для дітей та юнацтва «Літературний Всесвіт» (маємо призерів у 2017 та 2018 роках). Даний досвід роботи вчителя узагальнено в методичному посібнику «Методичні рекомендації для активного свідомого читання (методи, прийоми, розробки)» (2017 рік) та представлений в описі досвіду роботи педагогічного колективу НВК №131 на X Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті».

Учителі української мови та літератури є флагманами НВК №131 в проведенні національно - патріотичного виховання. На високому рівні проходять виховні заходи Шевченківських днів, до Дня української писемності та мови, до Дня рідної мови та інші. У 2017, 2018 роках учні НВК стали учасниками, призерами та переможцями таких конкурсів національно-патріотичного та громадянського спрямування міського, обласного, всеукраїнського, міжнародного рівнів: лауреатом міського конкурсу читців поезій Олени Теліги (2017 р.), обласного конкурсу до 100-річчя Української революції, обласного літературного конкурсу «Розповім про подвиг», обласного конкурсу науково-дослідницьких та творчих робіт для учнівської молоді «На крилах єдності», міського конкурсу «Об'єднаймося ж, брати мої!» (2 переможці, 2018 р.), Міжнародного мовно-літературного конкурсу ім. Т. Шевченка (2 переможці в міському турі, 2017 р.).

Уроки історії України – це особлива можливість для патріотичного виховання. Патріотизм учнівської молоді повинен ґрунтуватись на знанні

про історико-культурні традиції народу, героїзм його захисників, воїнів Київської Русі, українського козацтва, Січових стрільців, борців із фашизмом. Кожен урок з історії України - це урок виховання патріотизму і громадянськості, на якому поєднуються традиційні методи виховання з інноваційними та практичними заходами. Пріоритетну роль учителі історії НВК №131 надають активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. Серед різноманітних форм роботи як на уроці, так і в позаурочний час, учителі історії практикують такі:

1. Інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, «круглі столи», «усні журнали»)
2. Діяльнісно – практичні групові (групи дослідників-пошуковців)
3. Інтерактивні (гра «Що? Де? Коли?», правовий брейн-ринг)
4. Діалогічні (бесіда, рольові ігри, дебати)
5. Наочні (виставки, тематичні стенди, історичні бюлетені, фото, відеоматеріал, презентації).

Робота вчителів історії та права з національно – патріотичного виховання має своє продовження й у позанавчальний час. Учні 10-11 класів є постійними учасниками міського конкурсу «Гладіатори права», у 2017 році команда учнів 11-х класів посіла II місце в міському учнівсько-студентському конкурсі з історії України; I місце в міському конкурсі «Workshop» «Авторське право в мистецтві». У 2017 році маємо учасників, переможців та 6 призерів всеукраїнського конкурсу «Я-козацького роду», Всеукраїнського конкурсу есе «Права людини крізь призму сучасності». У жовтні 2018 року учень 10 класу став призером обласного конкурсу «Історія мого міста: минуле для спільного майбутнього» до 75-ї річниці вигнання нацистів з міста Дніпропетровська (нині – місто Дніпро).

Викладання англійської мови в сучасній школі дає вчителю широкі можливості по вихованню громадянськості й патріотизму. Цьому сприяє комунікативна складова предмету, його спрямованість до вивчення побуту, звичаїв, традицій і, насамперед, мови іншого народу.

Відповідно до нових Державних стандартів освіти, нових навчальних програм використання регіонального компонента змісту уроків іноземної мови стає пріоритетним. Діалог культур розуміється не тільки як знайомство з культурою всіх англійських країн, але і як розуміння особливостей життя, побуту й менталітету українців, духовної спадщини України, її внеску у світову культуру. Вчителі іноземних мов НВК №131 (англійської, німецької), навчаючи школярів користуватися іноземною мовою як інструментом спілкування, широко використовують матеріали, пов'язані з культурою та історією країни мови, що вивчається, та рідної мови. Формування особистості учнів, виховання почуття поваги до чужої культури часто проходить через читання текстів краєзнавчого змісту, що містять нову чи проблемну інформацію, що відкривають «вікно» у світ іншої культури, що зачіпають почуття й емоції: прислів'я й приказки, римування, вірші, пісні.

Учитель німецької мови Красько Ю.В. на міському конкурсі «Учитель року – 2018» демонструвала саме такий підхід у вивченні німецької мови та стала призером конкурсу.

Досвід роботи вчителів англійської мови був представлений в роботах на міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» та «Сучасні заклади освіти» (2017, 2018 роки). Учитель Ромашкіна Г.І. опублікувала розробки своїх уроків у газеті «English» (2017 р.).

Формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до культури та історії свого народу проходить наскрізною лінією на уроках художньо-естетичного циклу і має своє продовження в роботі з творчо обдарованою молоддю. Учні НВК беруть участь та стають призерами й переможцями багатьох творчих конкурсів з образотворчого та декоративно-ужиткового видів мистецтва. Так, протягом 2017-2018 років маємо переможця обласного конкурсу «На кращого юного майстра народних ремесел», переможців і призерів міських конкурсів «Місто майстрів», «Крок у майбутнє», «Пасхальні кольори».

В освітньому просторі з формування національно - патріотичної особистості гімназиста велику роль відіграють навчальні предмети та курси за вибором, факультативи «Ми – громадяни України», «Українознавство», «Права дитини», «Народознавство», «Вчимося бути громадянами», «Моя громадянська свідомість» ; гурток «Джура». Учні закладу - активні учасники шкільного наукового товариства «Ерудит», предметних олімпіад, конкурс-захисту науково-дослідницьких робіт у МАН, Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл («Джура»), міської - «Прорив».

Національна – патріотична особистість формується в закладі з урахуванням громадянської освіти, військово-патріотичного, правового, морально – етичного, родинного, трудового, художньо-естетичного виховання.

Виховна робота в НВК №131 направлена на створення сприятливих умов для всебічного розвитку дітей на кожному з вікових етапів, їх адаптації в соціумі, формування демократичного світогляду, ціннісних орієнтирів, засвоєння морально - етичних норм, на усвідомленому виборі здорового способу життя, на самовизначення у виборі професії, на пропаганду духовних надбань українського народу, виховання любові до рідної землі, мови, на формування правової культури, негативного ставлення до протиправних діянь, розвиток учнівського самоврядування, співпрацю з батьками та громадськими організаціями.

У вересні 2017 року в НВК розпочато організацію роботи над виховними проектами «Я – ми – родина – Україна» (охоплює національно-патріотичний, родинний, екологічний напрямки виховання), «Твоє життя – твій вибір» (превентивний, фізичний напрямки виховання, професійна орієнтація), «Талант + творчість» (художньо-естетичне виховання).

Протягом III етапу експерименту активізувалася робота органу дитячого самоврядування, Штабу національно-патріотичного виховання

НВК, волонтерського загону з числа учнів 9-11 класів, дискусійного клубу «Дебати». Виховні заходи проводилися переважно в сучасних, активних формах. Серед них дискусії, дебати, ігри й тренінги, «круглі столи», літературні челенджі, квести, флеш-моби. До проведення загальношкільних заходів долучаються школи району та міста. Так, на районному рівні було проведено свято до Дня захисника України та Дня українського козацтва «Героїчна моя Україна – хлібів золотих сторона». У листопаді 2017 року за нашої ініціативи в НВК була проведена міська учнівська конференція до Дня Гідності та Свободи «Гідність та свобода українського народу – вияв європейської ідентичності», в якій взяли участь учні 62 школи м. Дніпра, науковці, учасники Революції Гідності, поети Дніпропетровщини, представники громадських організацій, волонтери, учасники АТО.

Учні 9-11 класів НВК – активні учасники міських заходів, конференцій, різноманітних конкурсів на різних рівнях. Протягом 2017-2018 років учні закладу взяли участь у районній учнівській конференції «Голодомор 1932-1933 років - історичне відлуння в новітній історії», у міських конференціях «Пам'ять у минуле» до Дня пам'яті жертв в'язнів концтаборів, "Друга світова війна: український погляд", у міському поетичному марафоні до Дня народження Т. Шевченка, у міському турнірі «Зимові дебатні ігри». Маємо результативну участь у конкурсах національно-патріотичного та громадянського спрямування.

Виховні заходи на шкільному рівні мають високий рівень підготовки та проведення, носять здебільшого масовий характер. Традиційним з початком експериментальної роботи став фестиваль української патріотичної пісні, в якому щороку бере участь близько 1500 учнів. Кожен клас у повному складі виконує сучасну патріотичну українську пісню, використовуючи атрибутику, відеоряди, дає короткий коментар про історію написання пісні або її авторів та виконавців.

Масовим цікавим заходом стало свято до Міжнародного Дня вишиванки з елементами флеш-моба та за участю Академічного фольклорно-хореографічного ансамблю «Славутич». До свята залучалися інші школи Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпра.

До багатьох заходів, а також уроків готуються мультимедійні презентації. За 2017-2018 роки педагогами НВК створено близько 50 оригінальних презентацій. Серед них «Життя у пісні: шлях до вершин» (до 145-річчя з дня народження Соломії Крушельницької), «Україна пам'ятає – світ визнає» (До дня пам'яті жертв голодомору), «Повага – ниточка, що з'єднує покоління» (до Дня людей похилого віку), «Творець Першої української Конституції» (до 345-річчя з дня народження П. Орлика), «Сила нескорених» (До дня захисника України), «Видатні гетьмани України» (До дня українського козацтва), «Лицарі ХХІ століття» (До Дня Збройних сил України), «Гірчить Чорнобиль, крізь роки гірчить» (до Дня вшанування учасників ліквідації аварії на ЧАЕС), «Пам'ять у металі та граніті» (про пам'ятники м. Дніпра героям II Світової війни) та інші.

З метою розвитку інноваційного мислення вчителів, підвищення їх професійного рівня удосконалено систему методичної роботи, яка спрямована на підвищення науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки і професійної майстерності вчителів з питань національно-патріотичного виховання гімназистів.

Працюючи над реалізацією III етапу експерименту, в НВК проведено цільовий семінар «Модернізація системи національно-патріотичного виховання» (березень, 2017 року), засідання методичної ради та предметних методичних об'єднань «Сучасні підходи до національно-патріотичного виховання учнів» (жовтень 2017 року), педагогічну раду «Шляхи формування життєвої компетентності особистості педагогічними працівниками та батьківською громадськістю» (29.03.2018), «круглий стіл» за участю батьківської громадськості за темою «Взаємодія закладу освіти та родини в питаннях національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (30.10.2018р).

Традиційними в школі є предметні тижні, місячники національно-патріотичного, громадянського, правового виховання. Педагоги НВК №131 систематично підвищують свій професійний рівень. Відповідно до напрямку дослідно-експериментальної роботи розробляють цикли уроків, наскрізною лінією яких є національно-патріотичне виховання, подають матеріали для участі в конкурсі педагогічної майстерності «Сучасний урок». На Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» за представлений досвід роботи НВК №131 був нагороджений та золотою (2018 р.) медаллю, на IX та X Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті» одержав срібну (2017 р.) та золоту медаль (2018 р.).

Готовність педагогічного колективу до інноваційної діяльності підтверджується участю у конкурсах педагогічної майстерності: 16 учителів НВК взяли участь у вебінарах «Інтерактивна школа творчого вчителя», учитель Брусенцова І.В. стала лауреатом міського конкурсу «Учитель року - 2017» в номінації «Початкове навчання».

Уважаючи, що в процесі формування національно-патріотичної особистості гімназиста беруть участь усі соціальні інститути: родина, громадські, дитячі та молодіжні організації, засоби масової інформації, громадські об'єднання, освітні установи, у закладі створено виховну технологію співробітництва «ВиМіР» (Виховуємо Молодь Разом). Метою даної технології є передача сучасному поколінню суспільно-історичного досвіду, планомірний і цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку учнів з боку всіх соціальних інститутів, формування ціннісного ставлення до українського народу, Батьківщини, держави, нації. Формами і методами є інноваційні (тренінги, інтелектуальні аукціони, аналіз соціальних ситуацій з моралістичним характером, родинні мости, ситуаційно-рольові ігри, круглі столи, дебати) та традиційні (диспути, конференції, виховні години, тематичні вечори, зустрічі поколінь). Технологія реалізується через ідеї гуманізму, демократичності, здобуття досвіду; мотивації громадської активності молодого покоління; наскрізного виховання; реалізації науково-

технічного та творчого потенціалу молодих громадян. Очікуваними результатами від впровадження даної технології є небайдужість у сприйнятті подій громадсько-політичного життя, інтересів держави; громадянська відповідальність, підвищення рівня патріотизму та національної свідомості, шанобливе ставлення до рідних святинь і національних духовних надбань, активізації загальношкільної взаємодії.

Батьківська громадськість є партнером учителів НВК №131 у вихованні дітей в національно-патріотичному дусі, про що свідчать результати анкетування батьків та їх активна участь у «круглому столі» за темою: «Взаємодія закладу освіти та родини в питаннях проведення національно-патріотичного виховання» (жовтень, 2018 р.). Серед найбільш ефективних форм проведення даної роботи в НВК батьки вважають диспути, учнівські конференції, фестивалі, інтерактивні акції, екскурсії, відвідування закладів культури, зустрічі з учасниками ООС. Батьки завжди схвально відгукуються на допомогу в проведенні загальношкільних заходів, допомагають оформлювати тематичні виставки, інсталяції, допомагають дітям брати участь у конкурсах малюнків, постерів, міні-композицій. Так протягом 2017, 2018 років за участю батьків було проведено шкільні конкурси паперових вишиванок, міні-композицій «Моя квітуча Україна», інсталяцій «Немає кращої землі, ніж та, що зветься рідним краєм», конкурс – фестиваль патріотичної пісні та інші. За підтримки батьків учні НВК долучаються до волонтерського руху й надають посильну допомогу військовим на Схід України. В цілому протягом 2017-2018 років було проведено 7 благодійних акцій у підтримку захисників України: акції «Повертайся живим!» (листи, малюнки), «Ангели тебе оберігають» (вироблення оберегів), «Добрий день, воїне!» для військовослужбовців ВЧ 3036, «Новорічний подарунок», «Маскувальна сітка» та інші. За надання підтримки захисникам України заклад отримав подяку від командування та особового складу батальйону «АЙДАР», подяку, зняту на відео волонтерами організації «Вільна доля» з с. Мар'їнка Донецької області.

Батьки учнів виходять з ініціативою щодо проведення пізнавальних екскурсій по Придніпров'ю, а також Україною. Учні НВК відвідують заклади культури, музеї, виставки в м. Дніпро, а також здійснюють екскурсії у с. Петриківка м. Київ, м. Харків, м. Запоріжжя, м. Одеса, м. Львів, м. Кам'янець – Подільський. Члени гуртка «Джура» здійснили екскурсію до Новобогородицької фортеці. У квітні 2018 року учні 10-х класів відвідали музей АТО, військову частину в смт. Гвардійське в рамках обласного проекту «Шляхами героїв».

Серед учнів 10-11 класів у жовтні 2018 року було проведено анкетування та моніторингове дослідження щодо визначення рівня сформованості національно-патріотичної особистості гімназиста у порівнянні з аналогічним дослідженням у 2016 році. За результатами анкетування учнів 10-11-х класів на питання «Чи відіграє національна ідея провідну роль у побудові демократичної держави?» 92% відповіли «так», 8% - «ні» (у порівнянні з 2016 роком «так» - 88%, «ні» - 12%); вважають, що знання

історичного минулого свого народу впливає на подальше життя 91%; на питання про те, хто більшою мірою впливає на формування патріотичних почуттів, 39% учнів вважає, що школа (16% - у 2016 р.), 35% - що сім'я (41% - у 2016 р.), 17% - оточення (38% - 2016 р.), 9% - засоби масової інформації (5% - у 2016 р.); році серед якостей, якими повинен бути наділений патріот, на 1 місце учні поставили такі якості, як воля, чесність (59% проти 35% у 2016 році), на 2 місце – активну життєву позицію (46% проти 35% у 2016 році); на питання «Чи вважаєте ви себе патріотом?» 83% опитуваних відповіли «так» (у 2018 р. – 61%).

Аналіз анкетування свідчить про позитивну динаміку у процесі формування національної свідомості учнів, наш заклад освіти став для учнів гімназії осередком становлення громадянина-патріота України, більшість із учнів готові вести активну громадську діяльність на користь держави.

Важливим аспектом національно-патріотичного виховання є прищеплення молоді навичок здорового способу життя та правової культури. Педагогічний колектив втілює в життя гасло «Здорова дитина – здорова нація» і широко співпрацює з громадськими об'єднаннями, залучаючи їх до участі і проведенні виховних та освітніх заходів: наприклад, у 2017 році за підтримки молодіжної громадської організації студентів ДНУ «Європейська молодіжна спільнота» було проведено тренінг «Знай свої права»; громадське об'єднання «Наркокон» провело кілька занять з усвідомленої відмови від шкідливих звичок.

Формування національно-патріотичного виховання невіддільне від формування європейського мислення, сповідування принципів свободи й незалежності. Тому в НВК належне місце приділяється ознайомленню учнів з європейськими цінностями, проведенню заходів, метою яких є усвідомлення учнями того, що бути європейцем – це бути патріотом своєї Батьківщини. У 2017 році члени шкільного євроклубу «EROPEDRIVE» провели засідання за темами: «Німецька мова за три роки», «Система освіти в Німеччині» (у рамках Європейського тижня місцевої демократії), відвідали захід «Європа за один євро», організований ГО «Європейська молодіжна спільнота». Члени євроклубу були учасниками Всеукраїнського конкурсу есе «Я – єропеець», а також провели дослідження серед учнів 7-11 класів за темою «Майбутнє України очима молоді», результатом якого стали дві статті, які було опубліковано в науково-практичному юридичному журналі «ПРАВНИК».

Аналіз стану результатів діяльності навчального закладу свідчить про завершення виконання завдань III (формувального) етапу дослідно-експериментальної роботи. А саме:

- створено інноваційне середовище в закладі освіти;
- моніторинговий супровід експериментальної діяльності забезпечив неперервне спостереження за станом інноваційного розвитку НВК з метою виявлення динаміки змін;
- слід відзначити активізацію інноваційної діяльності педагогів закладу.

Ключовими завданнями IV узагальнюючого етапу є:

1. Порівняти отримані результати із гіпотезою експерименту.
2. Узагальнити досвід роботи педагогічного колективу з проблеми дослідження. Створити банк даних навчальних, виховних, методичних, управлінських рекомендацій з теми експерименту.
3. Проаналізувати результати з метою якості узагальнення досвіду роботи педагогічного колективу з проблеми експерименту.
4. Поширити інформацію про результати наукового дослідження та досвід роботи педагогічного колективу.